Tykhe Sanat ve Tasarım Dergisi
Tykhe Journal of Art and Design
11 (21), 2026, 188–200.
https://www.doi.org/10.55004/tykhe.1848266
e-ISSN: 2667-6818
https://dergipark.org.tr/tr/pub/tykhe
Araştırma Makalesi/Research Article

Cittaslow Finike için Yavaş Tasarım İlkelerine Dayalı Yönlendirme Tasarımı Önerisi

A Wayfinding Design Proposal Based on Slow Design Principles for Cittaslow Finike

Günnar Yağcılar[1*]

[1] Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü, Antalya, Türkiye.
ror.org/01m59r132

*Sorumlu yazar / Corresponding author:
gunnaryagcilar@akdeniz.edu.tr

Öz: Fast-food ve hızlı tüketim kültürüne karşıt bir akım olarak ortaya çıkan Yavaş Hareket, uluslararası boyutta ilgi gören güncel bir harekettir. Yavaş Hareketi'nin önemli bir ayağı olan Cittaslow, hızlı kent yaşamının etkilerine karşı her geçen gün yaygınlık kazanmaktadır. Çalışmanın temel amacı, Cittaslow ve Yavaş Tasarım yaklaşımlarına ilişkin mevcut bilgileri birlikte değerlendirerek Cittaslow birliğine üye Finike'deki yönlendirme tasarımına odaklanmak ve alternatif bir yönlendirme tasarımı önerisi geliştirmektir. Buna ek olarak, Cittaslow yaklaşımı ile Yavaş Tasarım ilkelerinin yönlendirme tasarımı kararlarıyla nasıl ilişkilendirilebileceği incelenmektedir. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde betimsel ve analitik yöntem kullanarak yerel ve çevresel özellikleri gözeten bütüncül bir görsel dil geliştirmeye yönelik öneriler sunmaktadır. Saha incelemelerinde, Finike'nin mevcut yönlendirme tasarımlarının görsel bütünlük, yerel kimlikle ilişki ve çevreyle uyum açısından geliştirilmeye açık yönleri belirlenmiştir. Finike için geliştirilen tasarım önerisi, Yavaş Tasarım'ın seçili ilkeleriyle ilişkilendirilen tasarım kriterlerinin yönlendirme sisteminin görsel ve işlevsel bileşenlerinde nasıl ele alınabileceğine yönelik bir örnek sunmaktadır. Çalışmanın, Cittaslow kentlerinde geliştirilecek yönlendirme sistemlerinde yerellik, çevreyle uyum ve görsel bütünlüğün gözetilmesine katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Cittaslow, Grafik tasarım, Yavaş şehir, Yavaş tasarım, Yönlendirme tasarımı*

Abstract: The Slow Movement, which emerged as a counter-current to fast-food and fast-consumption cultures, is a contemporary movement garnering international attention. Cittaslow, a key component of the Slow Movement, is gaining increasing traction as a response to the impacts of rapid urban life. The primary objective of this study is to evaluate existing knowledge regarding Cittaslow and Slow Design approaches, focus on the wayfinding design in Finike—a member of the Cittaslow network—and develop an alternative wayfinding design proposal. Additionally, the study examines how the Cittaslow approach and Slow Design principles can be integrated into wayfinding design decisions. Employing descriptive and analytical methods within a qualitative research framework, the study offers recommendations for developing a holistic visual language that respects local and environmental characteristics. Field assessments identified areas for improvement in Finike's existing wayfinding designs regarding visual integrity, connection to local identity, and environmental harmony. The design proposal developed for Finike serves as an example of how design criteria—linked to selected Slow Design principles—can be addressed within the visual and functional components of a wayfinding system. The study aims to contribute to the consideration of locality, environmental harmony, and visual integrity in the development of wayfinding systems for Cittaslow cities.

Keywords: *Cittaslow, Graphic design, Slow city, Slow design, Wayfinding design*

Geliş / Received: 24.12.2025
Revizyon / Revision: 18.09.2026
Kabul / Accepted: 15.10.2026
Yayımlanma / Online: 28.10.2026

I. GİRİŞ

Son yıllarda bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler, pek çok alanda olduğu gibi grafik tasarım üzerindeki değiştirici etkisini büyük oranda arttırmıştır. Yavaşlığın pejoratif hızın ise övgüyle söz edildiği bu çağda, hızlı yaşayan ve tüketen kentli insan profili, giderek tektipleşen, ayırt edici özellikler olan kültürel, yerel ve geleneksel özelliklerini kaybeden bir hale dönüşür. Yavaş Hareket (İng. *Slow Movement*), küreselleşmenin de etkisi ile yerellikten, doğallıktan,

Cite as/Atıf için: Yağcılar, G. (2026). Cittaslow finike için yavaş tasarım ilkelerine dayalı yönlendirme tasarımı önerisi. *Tykhe Sanat ve Tasarım Dergisi, 11*(21), 188–200. https://www.doi.org/10.55004/tykhe.1848266

This is an open access paper distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.
Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY-NC 4.0) hükümleri ve koşulları kapsamında açık erişim olarak yayımlanmıştır.

gelenekten uzak hızlı bir yaşam süren insanın kaybettiği bu özellikleri yeniden hatırlamasına olanak sağlayacak potansiyele sahiptir.

Yavaş Hareketi, 21. yüzyıldaki McDonald's'laşma olgusuyla özdeşleşmiş olan hızlı fakat kalitesiz yaşam tarzına bir tepki olarak 1986 yılında İtalya'nın Bra kentinde ortaya çıkar. Carlo Petrini'nin Roma'daki Piazza di Spagna'da bir McDonald's Restoranı'nın açılmasını protesto etmesiyle Yavaş Yemek (İng. *Slow Food*) politik ve sosyal bir tepki olarak doğar. Petrini, açılan bu zincir *fast-food* (Tür. hızlı yemek) restaurantının İtalyan kültürü ve yaşam tarzına uygun olmadığını savunarak Yavaş Yemek Hareketi'nin öncüsü olur. 1989 yılına gelindiğinde Yavaş Yemek Hareketi, yine aynı tarihte imzalanan Yavaş Yemek Manifestosu ile devam eder (Parkins ve Craig, 2006, s. 19). Bunu takiben hareket, 1999 yılında Berthelsen tarafından kurulan Dünya Yavaşlık Enstitüsü (İng. *The World Institute of Slowness*)[1] ile daha da genişleyerek farklı alanlarda da adından söz ettirir. Bir grup İtalyan aktivistin *fast food* restaurantını protesto etmesi ile başlayan Yavaş Yemek ilerleyen süreçte dünya çapında etki gösteren bir harekete dönüşür ve modern hayatın hızla akan temposunda, küreselleşmenin giderek artan ivmesinde insanların ilgisini üzerine çeker.

Yavaş Hareketi, kapitalizm karşıtı bir hareket olarak en temelde hızlı yemek kültürüne ve bu kültürün geleneksel yaşam tarzına verdiği negatif etkiye dikkat çekerek, kültürel sürdürülebilirliğin korunması için hızlı olanın sanayi kapitalizmi ve küreselleşme ile olan bağını sorgular. Hızlı dünyanın yaşamlarımız, şehirlerimiz, kültürümüz, bedenlerimiz ve duyularımız üzerinde oluşturduğu olumsuzluklara karşı çıkarak yavaşlamanın önemine vurgu yapar (Becker, 2016; Honoré, 2005; Honoré, 2008; Loechner, 2017; Sunim, 2018).

Yemekten mimariye, sanattan turizme, sinemadan modaya pek çok alanda kendini gösteren Yavaş Hareket'in bu çalışmada Yavaş/Sakin Şehir (İng. *Cittaslow*) boyutuna odaklanılmaktadır. Çalışmada, Türkiye'deki *Cittaslow* üyesi kentlerden Finike'nin yönlendirme tasarımı ele alınarak Yavaş Tasarım'ın (İng. *Slow Design*) seçili ilkeleriyle ilişkilendirilen, yerel ve çevresel özellikleri gözeten bir tasarım önerisi geliştirilmektedir. Yavaş Tasarım'ın altı ilkesi kuramsal çerçevede açıklanmakta, tasarım önerisinde bu ilkelerden hangileriyle ve nasıl ilişki kurulduğu ilgili bölümlerde ele alınmaktadır.

II. KENTİN RİTMİNİ YENİDEN DÜŞÜNMEK: CİTTASLOW FELSEFESİ

Modern şehir hayatı insanları doğadan uzaklaştırarak, düşünmek, sakinleşmek, rahatlamak, iletişim kurmaktan alıkoymakta ve sürekli olarak hareket ettiren yeni bir yaşam tarzı yaratmaktadır. Uyaranlarla ve görsel bombardımanlarla dolu olan şehirler insanları heyecanlandırsa da şehirler yabancılaşmaktadır. Küresel süreçler yerel ölçekteki her şeyi etkilemekte, özellikle yerel farklılıklar ve özgünlükler belirgin biçimde kaybolma eğilimi göstermektedir (Karakurt Tosun, 2013, s. 223).

1999 yılında Yavaş Yemek Hareketi'nden sonra yine İtalya'da ortaya çıkan *Cittaslow* özerk bir organizasyondur (https://www.cittaslow.org). İtalyanca *città* (şehir) ve İngilizce *slow* (yavaş) sözcüklerinden oluşan *Cittaslow*, Yavaş Yemek felsefesini kentsel yaşamın tüm yönlerine yaymayı amaçlar (Heitmann vd., 2011). *Cittaslow* kelimesinin Türkçe'ye Yavaş Şehir ve Sakin Şehir olarak iki farklı şekilde çevrildiği görülür. Yavaş/Sakin Şehirler, kentsel yaşamda doğal kaynakların düzensiz kullanımı, su ve hava kirliliği gibi sorunların artmasına bir tepki olarak ortaya çıkar. Hareket, yerel pazarların tanıtılması, *fast food* satışının yasaklanması, trafiğin azaltılması, parkların iyileştirilmesi, eski binaların restorasyonu, neon tabelaların, araba seslerinin ve cep telefonu kulelerinin azaltılması gibi bir dizi kentsel planlamayı içerir. (Parkins ve Craig, 2006, s. 31). Yavaş/Sakin Şehir felsefesinde, iyi yaşam ve yavaş yaşamak kavramları öne çıkmaktadır. İyi yaşam, vatandaşların şehirlerinde yaşamlarını kolaylaştıran ve daha keyifli hâle getiren çözüm ve hizmetlerden yararlanabilmelerini ifade ederken, yavaş yaşamak ise geçmişten gelen bilgi ve deneyimi, bugünün ve geleceğin sunduğu olanaklarla bir araya getirerek yaşamdan keyif almayı ifade eder (Cittaslow International, n.d.). Yavaş/Sakin Şehirler, kirliliği, trafiği ve kalabalığı azaltarak, toplum içindeki sosyal etkileşimi destekleyerek vatandaşların yaşam kalitesini artırmayı amaçlar. İnsanların birbirleriyle iletişim kurabildiği ve sosyalleşebildiği, sürdürülebilirliği hedefleyen, yerelliği koruyan ve doğaya saygılı bir yaşam olanağı sunmaktadır. Bu doğrultuda yeşil alanların artırılmasını, erişilebilir altyapının geliştirilmesini, yenilenebilir enerji kullanımını ve sürdürülebilir ulaşımı destekleyen, herkese açık ve kapsayıcı bir şehir yaşamını ele alan politikalar izler.

Yavaş/Sakin Şehirler'in kuruluş belgesi, şehirlerin ortak davranış ilkeleri doğrultusunda hareket ederek yerel hizmetlerin ve kentsel yaşam kalitesinin geliştirmesini öngörür (Cittaslow International, 2023, s. 19). Yerel düzeyde bireyselliği, yaratıcılığı vurgulamakta ve küresel kültürde oluşan tek biçimciliği kabul etmemektedir. Yavaş/Sakin Şehirler kozmopolit metropoller değil, küçük şehirler ya da büyük kasabalardır. Başlangıçta 28 sertifikalı şehrin tümü İtalya'da iken daha sonraki yıllarda farklı ülkelere doğru yayılım gösterir (Parkins ve Craig, 2006, s. 31). *Cittaslow* Türkiye'nin internet sitesinde hareketin, insanların sosyalleşebildiği ve birbirleriyle iletişim kurabildiği; yerel el sanatlarını, doğal çevresini, gelenek ve göreneklerini koruyan; altyapısını geliştiren, yenilenebilir enerji kaynaklarını ve teknolojinin sunduğu olanakları kullanan sürdürülebilir bir kent yaşamını desteklediği vurgulanmaktadır (Cittaslow

[1] Enstitü, daha sağlıklı, daha mutlu ve daha üretken insanlar yaratabilmek adına dünyanın yavaşlamaya ihtiyacı olduğu düşüncesi üzerine kurulmuştur. "Yavaş Gezegen" şeklinde geniş bir bakış açısı sunmaktadır.

Türkiye, t.y.). Bugün dünyada 307 şehir bu bildiriye imza atıp kendini Yavaş/Sakin Şehir olarak tanımlamaktadır. 2009 yılında kurulan *Cittaslow* Türkiye ağının ise 2025 Ağustos ayı itibariyle toplam 26 üyesi[2] bulunmaktadır. Yavaş/Sakin Şehir, uluslararası bir ağ oluşturarak gün geçtikçe yeni üyeler edinmektedir. Bu şehirlerin sayıları arttıkça yeni bir kent kimliği anlayışı da ortaya çıkmaktadır. Her geçen gün sürdürülebilir şehirlere ve kentsel yenilenmeye artan ilgi göz önüne alındığında Yavaş/Sakin Şehir tarafından önerilen yerel yönetim modelinin kentte gündelik yaşamın iyileştirilmesinde etkili bir yol olarak görülebilir (Parkins ve Craig, 2006, s. 32). Günümüzde şehir hayatını iyileştirmek, trafiği yavaşlatmak amacıyla farklı ülkelerde farklı uygulamalar dikkati çeker. Örneğin, pek çok Avrupa şehri her yıl düzenli olarak arabasız günler organize etmekte, Londra'da hafta içinde şehir merkezine giren araçlardan ücret alınması gibi uygulamalarla trafik %20 oranında azaltılmaktadır (Honoré, 2008, s. 107). Hareket aynı zamanda, bu şehirlerin vizyonunu "mükemmellik arayışının seçkin bir azınlık tarafından zevk alınacak bir şey değil, herkesin hayatını zenginleştiren bir deneyim olduğunu" söyleyerek demokratik ve kapsayıcı bir temele dayandırır (Parkins ve Craig, 2006, s. 31). Fakat yine de dünya nüfusu dikkate alındığında bunun pek mümkün olmadığı hareketin eşitlikçi olabilmesinin zorlukları ortadadır. Sonuç olarak, Yavaş/Sakin Şehir, Yavaş Yemek felsefesini küçük kasabalardaki kentsel gelişime uygular ve günlük yaşamda yapılan değişikliklerle yerel farklılık yaratmayı hedefler (Mayer ve Knox, 2006).

Uluslararası *Cittaslow* Birliği'ne kabul süreci yedi temel başlık altında düzenlenmektedir. Bu başlıklar şunlardır: çevre politikaları, altyapı politikaları, kentsel yaşam kalitesi politikaları, tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar, misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar, sosyal uyum ve ortaklıklar. Her başlık altında ayrıntılı değerlendirme kriteri bulunmaktadır. Ek olarak özel koşulları içeren 3 madde daha vardır. Birliğe üye olabilmek için en az 50 puan alınması gerekmektedir. Üyelik 4 yıllık süreler için verilmekte olup, denetimler yapılarak kontrol altında tutulmaktadır (Cittaslow Türkiye, t.y.). Çevre politikaları başlığı altında yer alan "görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılması" kriterinin görsel kirlilik boyutu, bu çalışmanın yönlendirme tasarımıyla kurduğu ilişkinin dayanaklarından birini oluşturmaktadır. Görsel kirlilik, günlük hayatımızı olumsuz şekilde etkileyen gizli çevre sorunlarından biridir. Nami vd. (2016), Yasser ve Sabri (2016) ve Chmielewski vd. (2016) tarafından ele alınan görsel kirlilik unsurları şu şekilde özetlenebilir: medya yüzeyleri ve çeşitli reklamlar (reklam panoları, posterler, ticari heykeller, tabelalar, bayraklar vb.), trafik araçları (kalabalık, park etme, vb.), kitle (iş, eğitim, turizm), geçici mimari (eğlence ve politik etkinlikler), görsel engeller (çitler, geçici yapısı vb.). Bu açıdan yönlendirme tasarımında gereksiz görsel yoğunluğun azaltılması ve görsel bütünlüğün gözetilmesi, çalışmanın tasarım hedefleri arasında yer almaktadır. Her geçen gün sürdürülebilir şehirlere ve kentsel yenilenmeye artan ilgi göz önüne alındığında *Cittaslow* modelinin kentte gündelik yaşamın iyileştirilmesinde etkili bir yol olabileceği düşünülmektedir.

III. HIZ KARŞITI BİR STRATEJİ OLARAK YAVAŞ TASARIM

Yavaş Tasarım (İng. *Slow Design*), ilk olarak 2003 yılında Yavaş Hareketi'nin bir uzantısı olarak tasarım akademisyeni ve kuramcısı Alastair Fuad-Luke[3] tarafından geliştirilmiştir. Fuad-Luke, Yavaş Tasarım terimini ilk olarak "Yavaş Tasarım: Sürdürülebilir Yaşam İçin Bir Paradigma" adlı makalesinde kavramsallaştırır. Hızlı ve aşırı tüketime karşı, insanların ve kaynakların metabolizmasını yavaşlatmaya odaklanan yaklaşımını, tasarım alanında yeni bir sorgulama ve olumlu bir değişim paradigması yaratması için gündeme getirir. Bu tasarım düşüncesi, daha sürdürülebilir bir dünya için alternatif bir tasarım anlayışının nasıl olabileceğine dair bir sorgulama süreci başlatır ve tasarımda yavaşlığı tartışmaya açar (Fuad-Luke, 2002; Grosse-Hering vd., 2013; Strauss ve Fuad-Luke, 2008). 2003 yılında on beş maddeden oluşan Yavaş Tasarım Manifesto'sunu yayınlayan Fuad-Luke (akt. Harvey, 2010, s. 35), 2008 yılında manifestoyu altı ilkeye sadeleştirerek daha kapsayıcı hale dönüştürür. Bu ilkeler, Strauss ve Fuad-Luke'un açıklamalarından hareketle burada kısaca yeniden ifade edilmiştir. Açığa çıkarmak (İng. *reveal*), gündelik yaşamda gözden kaçan ya da unutulan deneyimleri ve bir tasarım nesnesinin var oluşunda veya üretiminde fark edilmeyen malzeme ve süreçleri görünür kılmayı ifade eder. Genişletmek (İng. *expand*), tasarım nesnelerinin ve ortamların algılanan işlevlerinin, fiziksel özelliklerinin ve kullanım ömürlerinin ötesindeki mevcut ve olası anlamlarını ele alır. Yansıtmak (İng. *reflect*), tasarım nesneleri, ortamlar, deneyimler aracılığıyla düşünmeyi ve tüketim alışkanlıklarını sorgulamayı teşvik eder. Bu ilke, slowLab'ın "yansıtıcı tüketim" olarak adlandırdığı yaklaşımı da içerir. Etkileşim sağlamak (İng. *engage*), tasarımın başkalarının katkılarıyla gelişmeye devam edebilmesi için süreçlerin açık kaynaklı, iş birliğine dayalı ve bilgi paylaşımı açısından şeffaf olmasını destekler. Katılım sağlamak (İng. *participate*), kullanıcıların tasarım sürecinde etkin rol üstlenmesini teşvik ederek birlikte üretme ve paylaşma yoluyla toplumsal sorumluluğu ve toplulukları güçlendirmeyi amaçlar. Geliştirmek (İng. *evolve*), nesnelerin, ortamların ve sistemlerin zaman içinde olgunlaşarak daha zengin deneyimler sunabileceğini kabul eder. Tasarımı, günümüzün ihtiyaç ve koşullarının ötesinde davranış değişimine katkıda bulunabilecek bir süreç olarak ele alır (Strauss ve Fuad-Luke, 2008, s. 3-7). Bu altı Yavaş Tasarım ilkesi, hızlı tasarımın bir sorgulaması olmasıyla birlikte, tasarımcıya fikirlerini, süreçlerini, sezgilerini ve sonuçlarını sorgulayabileceği, sürdürülebilir tasarımın hayata geçirilebilmesi için bir araç olarak hazırlanmıştır. Yavaş Tasarım'ın temel ekseni; yavaşlık, sürdürülebilirlik, farkındalık, yerellik, gelenek, deneyimsellik, çevresel duyarlılık, ekolojik verimlilik, açık kaynaklı bilgi gibi ilkeler ve sonuçlardır (Fuad-Luke, 2009, s. 157). Günümüzde bahsi geçen bu tasarım ilkeleri, sürdürülebilir tasarım, döngüsel tasarım, ekolojik

[2] Detaylı bilgi için bkz. https://cittaslowturkiye.org/tr/uye-kentler/

[3] Finlandiya Aalto Üniversitesi'nde yazar, aktivist ve tasarım profesörü olarak görev yapmaktadır.

tasarım ve sosyal tasarım gibi farklı yaklaşımlar içerisinde karşılık bulmaktadır. Bu değerler, günümüzde tasarımın çevre, yerel değerler ve zamanla kurduğu ilişkinin yeniden düşünülmesi ve daha bilinçli tasarım süreçlerinin geliştirilmesine olanak sağlayacak potansiyeldedir.

Literatürde, Yavaş Tasarım'ın güzelliğinin ve kapsayıcılığının yanında bazı eleştiriler de bulunur. Maliyetli üretim ile elitist bir paradigma haline gelmesi, sürdürülebilirlik ve dayanıklılığın pratikte doğuracağı zorluklar, küresel problemler için yetersiz kalabileceği gibi yorumlara literatürde rastlamak mümkündür. Ancak Yavaş Tasarım, sadece estetik ya da üretim biçimi değil, aynı zamanda etik, kültürel ve çevresel boyutları olan felsefi bir yaklaşımdır. Bu tasarım felsefesi holistik ve eleştirel bakış açısı ile her geçen gün hızlanmaya devam eden grafik tasarım alanında yavaşlığın olumlu potansiyellerini ortaya koyabilecek önemli bir alternatif olarak görülebilir. Strauss ve Fuad-Luke'un (2008) bu ilkeleri kesin kurallar yerine yoruma, gelişime ve farklı uygulamalara açık rehber ilkeler olarak bağlama göre ele alınması gerektiğini gösterir. Bu yönüyle yaklaşım, tasarım sürecinde kullanılacak sabit yöntemlerden çok, tasarım kararlarının sorgulanmaya ve yeniden değerlendirmeye yönelik bir düşünme çerçevesi sunar. Hız ve tüketim odaklı bakış açısının baskın olduğu günümüz dünyasında daha derin, anlamlı, özenli, sürdürülebilir ve insan merkezli alternatif bir bakış açısı sunması bakımından önemlidir. Pek çok alanda adından söz ettiren Yavaş Hareket, modada, mimarlıkta, sinemada ve endüstriyel tasarım gibi disiplinlerde ele alınmış olsa da Yağcılar'ın (2022) da belirttiği üzere grafik tasarım alanında yavaşlık üzerine yapılmış çalışma son derece nadirdir. Bu bağlamda, çalışma alandaki boşluğun doldurulmasına bir katkı sunması amacıyla hazırlanmıştır.

IV. MEKÂNDA YÖN BULMAK: YÖNLENDİRME TASARIMININ TEMEL BİLEŞENLERİ

Grafik tasarımın en temel alanlarından biri olan yönlendirme tasarımı (wayfinding/signage design), insanların hedeflerine ulaşmaları için görsel işaret sistemlerinin (yön tabelaları/panoları, işaretler, haritalar, yerel simgeler vb.) planlanması ve uygulanmasıdır. Yönlendirme tasarımı, görsel iletişim, mimari tasarım ve çevresel grafik tasarım ile yakın bir ilişki içerisindedir. Dolayısıyla, inşa edilmiş çevrenin tüm özelliklerini kapsar (Passini, 1996, s. 320). Bu nedenle yönlendirme tasarımında grafik ögelerin kullanıldıkları mekânla birlikte ele alınması ve ona uygun çözümler sunması beklenir.

Kentlerde kamusal yaşamın yoğunlaştığı alanlar, farklı işlevlerin ve kullanıcı hareketlerinin bir arada bulunduğu karmaşık mekânsal yapılardır. Bu yapı içerisinde kullanıcıların bulundukları yeri anlamaları, gidecekleri yönü belirlemeleri ve çevredeki farklı noktalar arasında ilişki kurabilmeleri yön bulma sürecinin temelini oluşturur. Gibson (2009, s. 12), yönlendirme tasarımını insanların fiziksel çevre içerisinde yollarını bulmalarına yardımcı olan ve bulundukları ortamda kendilerini daha rahat hissetmelerini destekleyen bir araç olarak ele alır. Bu açıdan yönlendirme tasarımı, kullanıcı ile mekân arasında bilgi aktarımını sağlayan görsel iletişim sistemlerinden biri olarak değerlendirilir.

Yön bulma işaretleri kullanıcı deneyimini zenginleştiren, kentin karakterini yansıtan, mekânsal kimlik ve estetik değer taşıyan tasarım ögeleri olarak öne çıkar. Bu açıdan bakıldığında yalnızca yön bulma işlevini net bir şekilde iletmekle kalmamalı, aynı zamanda kentsel alanların estetik ve kültürel ifadelerini de geliştirebilmelidir (Zhou ve Ujang, 2024, s. 24). İyi tasarlanmış tabelalar ve çevresel grafikler, bilgilendirme, yönlendirme gibi iletişim rollerini yerine getirmenin yanı sıra bir çevrenin estetik ve psikolojik yönlerinin iyileştirilmesine de katkı sunabilir. Bugün şehirler, küreselleşmenin olumsuz etkilerinin bir sonucu olarak çeşitli zorluklarla karşı karşıyadır. Yönlendirme tasarımları ise bu zorlukları aşarak şehirleri daha estetik, işlevsel ve okunaklı hale getirmek için etkili birer aktör olabilirler. Her adımda kolayca anlaşılabilir bilgi sağlamak, hem ziyaretçiler hem de kent sakinleri için genel şehir deneyimini iyileştirmek mümkün olabilir (Ganoti ve Laskari, 2023). İyi tasarlanmış yönlendirme tasarımları sadece yön bulma işlevini yerine getirmekle kalmayıp, aynı zamanda bir çevrenin estetik ve psikolojik niteliklerini geliştirmeye de hizmet edebilmelidir (Calori & Vanden-Eynden, 2015). Yönlendirme için yapılacak tasarım planları bazı kriterleri sabitleyebilmeli, detaylandırabilmeli ve açıklayabilmelidir. Bunlar; tipografik sistem ve yazı alanı, modüler düzen ve ölçü, işaret ve piktogram sistemi, yüzey ve renk sistemi, bölümler için kodlama sistemidir (Uebele, 2007, s. 114). Yönlendirme tasarımı yaparken grafik tasarımcıya düşen görev grafik bir dille yol gösterebilmek, bu yol gösterici bilgilendirme malzemelerini üretebilmek ve mekânla birlikte varlığını sağlayabilmektir. Yönlendirme tasarımında bilginin açık ve anlaşılır biçimde düzenlenmesi, kullanıcı gereksinimlerinin ve kullanım koşullarının göz önünde bulundurulması gereklidir. Bilginin içeriği ve sunuluş biçimi, kullanılan tipografi ve grafik ögelerle birlikte ele alınmalı; karmaşık bilgi kullanıcı tarafından kolaylıkla algılanabilecek görsel bir düzen içerisinde olmalıdır. Walker ve Barratt (2008), bu süreçte açık bir dil kullanımının yanı sıra tipografi ve grafik tasarım bilgisi, bilginin düzenlenmesi, farklı iletişim ortamlarının değerlendirilmesi ve içeriğin kullanıcı gereksinimlerine göre geliştirilmesi üzerinde durur. Bu yaklaşım, yönlendirme tasarımında bilginin görsel ve fiziksel çevre içerisinde nasıl düzenleneceğine ilişkin temel bir çerçeve sunmaktadır.

Yön ve yol bulmak, bir noktadan başka bir noktaya doğru gitmenin hem deneyimi hem de keşif sürecidir. Yönlendirme tasarımı ise kişilere yol ve yön bulmada yardım eden görsel iletişim elemanlarının uygun şekilde düzenlenmesidir (Aybek ve Taşcıoğlu, 2021, s. 18). Şehirlerin planlanması, tasarlanması ve inşa edilmesi kapsamlı sistemler gerektirir ve yönlendirme sistemlerine ihtiyaç duyulan yerlerdendir. Bu ihtiyaç doğrultusunda; anlaşılabilir, okunabilir, erişilebilir ve çevresi ile uyumlu niteliklere sahip, düzenli ve planlı bir tasarım sistemi geliştirilmesi önemlidir. Yönlendirme tasarımı,

temel tasarım ilkelerini insan-mekân etkileşimiyle birleştiren multidisipliner bir alan ve bütüncül bir yapıdır. Girişten başlayarak ulaşılmak istenen hedefe kadar süreklilik, görsel uyum ve bütünlük sağlayacak şekilde çalışan bir tasarım sistemidir. Tasarım ögelerinin birbiriyle uyumlu ve bütüncül bir yapı içerisinde çalışma zorunluluğu sistem olarak adlandırılmasının nedenidir (Güler, 2014, s. 67). Yönlendirme tasarımı, disiplinlerarası yapısı gereği estetik ve sanatsal özellikleri, bilgilendirme ve yönlendirme işlevleriyle bir araya getirir (Andarood, 2014, s. 152). Yönlendirme sistemi doğru tasarlanmadığında hem kullanıcı deneyimi hem de operasyonel verimlilik açısından ciddi problemler yaratabilir. Kullanıcıların kaybolması, zaman ve kaynak kaybı, memnuniyetsizlik, güvenlik problemleri, erişilebilirlik sorunları gibi olumsuz durumlar doğurabilir. Bu nedenle yönlendirme tasarımı yaparken bazı temel ögelere dikkat etmek gerekir. Yönlendirme tasarımında kullanılan temel ögeler; tipografi, renk, biçim, görsel ve grafik, malzeme, düzen ve yapıdır. Tipografi, kullanıcı için kolay anlaşılabilir olması, mekanla bütünlük sağlanması açısından önemlidir. Renk, bilgiyi hızlı bir şekilde kategorize etmek, kimlik oluşturmak ve estetik bütünlük sağlamak için kullanılır. Biçim, yönlendirme elemanlarının algılanmasını kolaylaştırarak mekan içerisinde görsel bir bütünlük oluşturur. Görsel ve grafik ögeler, bilginin daha hızlı algılanmasına ve yönlendirme mesajının anlaşılmasına yardımcı olur. Malzeme, yönlendirme elamanlarının dayanıklılığını, kullanım süresini ve bulunduğu çevreyle kurduğu ilişkiyi belirler. Düzen, yazı, renk, sembol ve diğer görsel ögeler arasındaki ilişkiyi kurarak bilginin anlaşılır olmasını sağlar. Yapı ise yönlendirme elemanlarının fiziksel biçimini, boyutunu ve mekân içerisindeki konumunu belirler.

İyi tasarlanmış yönlendirme tasarımlarına İstanbul'da halen kullanımda olan Türk grafik tasarımcısı Bülent Erkmen ve mimar Aykut Köksal tarafından 2006 yılında İstanbul için özel tasarlanmış tabelalar gösterilebilir (Görsel 1). İstanbul'un simgesi olan tabelalarda kırmızının özel bir tonu (Pantone 1945 C) kullanılmıştır. Tabelada kırmızı zemin üzerine büyük harflerle sokağın ismi, hemen altındaki ince beyaz şeritte ise sokağın bulunduğu mahallenin adı, en altta ise ilçenin isminin yazdığı, ilçeden ilçeye rengi değişen (Kadıköy'ün turkuaz, Tuzla'nın mor, Beyoğlu'nun eflatun, Üsküdar'ın gri, Beykoz'un pembe vb.) ince bir şerit bulunur. Tabelada kullanılan yazı karakterinin ismi ise Kent'tir. Yazının tamamı büyük harflerden (majiskül) oluşur. Tipografinin karakter aralarındaki espasları, harflerin birbiriyle uyumu şehirde yaşayanlar tarafından kolaylıkla okunabilmesine olanak sağlar.

Görsel 1. İstanbul için Bülent Erkmen ve mimar Aykut Köksal tarafından tasarlanan yönlendirme tabelaları.

Yavaş/sakin şehirlerde yönlendirme tasarımı üzerine Baycan ve Fusco Girard'ın (2016) çalışması, Yavaş/Sakin Şehir Hareketi'nin kültürel boyutunu ve uluslararası uygulamalarını şehir planlamacılığı ekseninde inceler. Yavaş/Sakin Şehirlerde yönlendirme tasarımı üzerine yapılmış en kapsamlı çalışma ise Çolak Topaklı'nın (2019) yılında yayınlanan "Kent kimliği kapsamında Cittaslow hareketinin çevre grafiğine yansıması: Gerze örneği" başlıklı tezidir. Bu çalışma da, *Cittaslow* hareketinin fiziksel çevreye ve kent imajının çevre grafiğine nasıl yansıdığını somut ve gözlemlenebilir veriler üzerinden inceler. Fakat çalışma, Yavaş Tasarım üzerine bir inceleme içermemekte sadece *Cittaslow* kriterlerini içermektedir.

Bu kapsamda Finike'de mevcut yönlendirme elemanları malzeme, tipografi, renk, biçim, yerleşim, bilgi düzeni, yerel kimlik ve modüler yapı açısından incelenmiş, elde edilen bulgular Yavaş Tasarım yaklaşımı ve kentin yerel özellikleriyle birlikte değerlendirilmiştir. Çalışmada, Yavaş Tasarımın seçili ilkeleriyle ilişkilendirilen tasarım kriterlerinin yönlendirme tasarımında nasıl ele alınabileceği, Finike için geliştirilen öneri üzerinden açıklanmaktadır.

V. YÖNTEMSEL YAKLAŞIM

Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde betimsel ve analitik bir yöntemle yürütülmüştür. Betimsel araştırma, araştırmaya konu olan olgunun mevcut özelliklerinin ortaya konulmasını sağlarken, analitik yaklaşım elde edilen bulguların belirlenen kavramsal ölçütler doğrultusunda incelenmesine ve yorumlanmasına olanak sağlamaktadır (Kothari, 2004). Bu doğrultuda mevcut yönlendirme sistemi betimlenmiş elde edilen bulgular, Yavaş Tasarım yaklaşımı ve yönlendirme tasarımının işlevsel gereklilikleri birlikte değerlendirilerek belirlenen tasarım kriterleri çerçevesinde ele alınmış ve tasarım kararlarına dönüştürülmüştür.

Araştırma üç aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada doküman incelemesi yoluyla *Cittaslow*, Yavaş Tasarım ve yönlendirme tasarımına ilişkin literatür taranmıştır. Yavaş Tasarımın temel felsefesini ortaya koyan çalışmalar incelenmiş ve yönlendirme tasarımının işlevsel gereklilikleri dikkate alınarak çalışma alanı olarak seçilen Finike'deki mevcut yönlendirme elemanlarının değerlendirilmesinde kullanılacak ölçütler belirlenmiştir. İkinci aşamada, saha incelemesinde görsel olarak kaydedilen mevcut yönlendirme levhaları bu ölçütler çerçevesinde betimlenmiştir. Üçüncü aşamada ise elde edilen bulgular, Finike'nin yerel özellikleri ve Yavaş Tasarımın seçili ilkeleri birlikte değerlendirilerek tasarım kriterleri ve bu kriterlere dayalı tasarım kararları geliştirilmiştir.

Araştırma alanı amaçlı örneklem ile belirlenmiş ve Antalya'nın Finike ilçesi seçilmiştir. Finike'nin seçilmesinde, 14

Nisan 2023 yılında Cittaslow ağına katılmış olması ve araştırmanın gerçekleştirildiği 2025 yılı itibariyle üyeliğinin görece yeni olması etkili olmuştur. Bunun yanı sıra, Finike'nin doğal ve kültürel özellikleri ile tanımlanabilir bir yerel kimliğe sahip olması, Yavaş Tasarımın yerellik, çevreyle uyum ve sürdürülebilirlik odaklı yaklaşımı açısından uygun bir çalışma alanı oluşturmuştur. Araştırmanın saha incelemesi 2025 yılında Finike ilçe merkezinde gerçekleştirilmiştir. İnceleme kapsamında mevcut yönlendirme elemanları incelenmiş ve fotoğraflanarak belgelenmiştir. Saha incelemesinde yönlendirme elemanları, konum, çevreyle ilişki, biçim, malzeme, renk, tipografi, bilgi düzeni, okunabilirlik ve yerel kimlikle kurduğu ilişki açısından değerlendirilmiştir. Saha incelemesinde mevcut yönlendirme elemanlarının görsel ve fiziksel özelliklerinin değerlendirilmesinde grafik tasarımın temel öğeleri ile yönlendirme tasarımına ilişkin ölçütlerden yararlanılmıştırTipografi, renk, biçim, doku, boşluk ve düzen gibi görsel tasarım ögelerinin değerlendirilmesinde Lupton ve Phillips'in (2015) grafik tasarımın temel bileşenlerine ilişkin yaklaşımı; bilgi düzeni, grafik sistem, malzeme ve yönlendirme elemanlarının değerlendirilmesinde ise Calori ve Vanden-Eynden'in (2015) yönlendirme tasarımına ilişkin sınıflandırmaları temel alınmıştır. Bu doğrultuda malzeme, tipografi, renk, biçim, yerleşim, bilgi düzeni, yerel kimlik ve modüler yapı olmak üzere çalışmaya özgü sekiz değerlendirme ölçütü belirlenmiştir. Bu ölçütler mevcut yönlendirme sisteminin değerlendirilmesinde kullanılmış, tasarım önerisinin geliştirilmesi aşamasında ise ikonlar ve tematik rotalar da sistemin bileşenleri olarak ele alınmıştır. Elde edilen bulgular, Finike'nin yerel özellikleri ve Yavaş Tasarımın seçili ilkeleriyle birlikte değerlendirilerek yönlendirme tasarımı önerisinin görsel ve yapısal kararlarına temel oluşturmuştur. Tasarım önerisinde, Finike'nin Yavaş/Sakin Şehir kimliğini ve yerel özelliklerini yansıtmayı amaçlayan dengeli ve yalın bir görsel dil geliştirilmiştir.

VI. BULGULAR VE TASARIM ÖNERİSİ

Finike, Antalya'nın batısında yer alan, narenciye üretimi ve Likya mirasıyla öne çıkan, *Cittaslow* üyesi bir kenttir. Akdeniz ikliminin hakim olduğu ilçe, kıyıdan kuzeye doğru yükselen dağlık alanlarla çevrili bir coğrafi yapıya sahiptir. Alüvyonlu ve verimli topraklarıyla narenciye üretimi için elverişli olan, coğrafi işaretli Finike portakalı[4] kentin öne çıkan yerel değerlerinden biridir. Finike'nin tarihsel geçmişi Antik Çağ'a kadar uzanmakta, ilçe ve çevresinde Likya Medeniyeti'ne ait önemli kalıntılar bulunmaktadır. Antik dönemde adı Phoinikos olarak anılan Finike'nin adının bölgede yaşamış Fenikelilerle ilişkili olduğu düşünülmektedir. İlçe sınırları içerisinde yer alan antik kentler[5] ve Likya Yolu'nun bölgeden geçen bölümü, Finike'nin tarihsel ve kültürel kimliğinin önemli unsurları arasında yer alır.

A. Finike'de Yön Bulmak: Mevcut Yönlendirme Elemanlarının Değerlendirilmesi

Araştırmanın örneklemini oluşturan Finike'de yer alan yönlendirme tabelaları incelendiğinde, özellikle mahalle ve sokak levhalarında mavi-beyaz renk kullanımı, ok biçimli form ve benzer fiziksel yapı üzerinden belirli bir görsel sürekliliğin sağlandığı görülür (Görsel 2). Ancak farklı yönlendirme levhaları bir arada değerlendirildiğinde tipografi, renk, biçim ve düzen açısından ortak bir tasarım dilinden söz etmek güçtür. Bilgi miktarının arttığı örneklerde metin ve diğer grafik ögelerin yüzeyde yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. Levhalarda yer alan narenciye sembolü Finike'nin yerel kimliğine yönelik bir gönderme taşısa da bu yaklaşımın tipografi, renk, malzeme ve biçim gibi diğer tasarım öğeleriyle bütünleşerek kapsamlı bir görsel kimliğe dönüşmediği söylenebilir. Bu açıdan mevcut yönlendirme sisteminin, Finike'nin Yavaş/Sakin Şehir kimliği ve yerel değerleriyle daha güçlü bir ilişki kuracak bütüncül bir tasarım anlayışı açısından geliştirilmeye açık olduğu düşünülmektedir.

Görsel 2. Finike merkezinde yer alan yönlendirme tabelalarından örnekler.

Finike'nin 2023 yılında *Cittaslow* ağına katılmasının ardından, araştırmanın gerçekleştirildiği 2025 yılı itibariyle kente *Cittaslow* kimliğiyle ilişkilendirilmiş bütüncül bir yönlendirme sistemine rastlanmamıştır. Mevcut yönlendirme tabelalarının kentin yerel ve çevresel özellikleriyle sınırlı ilişki kurması, yönlendirme tasarımının *Cittaslow*'un yerellik, çevreye duyarlılık ve yaşam kalitesi gibi değerleriyle birlikte ele alınabileceğini düşündürmektedir.

B. Yavaşlığın Yönlendirme Tasarımına Yansıması: Tasarım Kriterlerinin Belirlenmesi

Tasarım sadece estetik bir ürün ortaya koymak değil, aynı zamanda düşünsel ve duygusal bir süreçtir. Yavaş Tasarım ise, tasarım sürecine daha bilinçli, özenli, insan odaklı, etik ve sürdürülebilir bir yaklaşım getirmeyi hedefleyen, özellikle

[4] Bkz. https://ci.turkpatent.gov.tr/cografi-isaretler/detay/37969

[5] Finike'de Limyra ve Arykanda gibi antik kentler mevcuttur.

hızlı tüketime karşı duruş sergileyen bir harekettir. Grafik tasarım disiplininin Yavaş Tasarım ilkeleri ile bağ kurması anlam, bağlam, değer üretimi konusunda zenginleşmesini ve farkındalık oluşturulmasını sağlayabilir. Yavaş Tasarım ilkelerini yönlendirme tasarımına uyarlamak, tasarımın işlevsellik, sürdürülebilirlik, yerellik gibi niteliklerini arttırabilir. Dolayısıyla yönlendirme tasarımında bu ilkelerin benimsenmesi, tasarımın kullanıcı, çevre ve yerel kimlikle kurduğu ilişkinin güçlendirilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmada yönlendirme tasarımına ilişkin kriterler, saha incelemesinden elde edilen bulgular, yönlendirme tasarımının işlevsel gereklilikleri ve Yavaş Tasarım yaklaşımı birlikte değerlendirilerek belirlenmiştir. Yavaş Tasarımın altı ilkesi çalışmanın kuramsal çerçevesinde değerlendirilmiş ancak ilkelerin tamamı tasarım önerisine aktarılmamıştır. Açık kaynaklı ve iş birliğine dayalı bir tasarım süreci yürütülmediği için *etkileşim sağlamak*, kullanıcıların tasarım sürecine doğrudan katılımı gerçekleşmediği için ise *katılım sağlamak* ilkeleri uygulanan tasarım kriterleri arasında ele alınmamıştır. Bu ilkeler, önerinin ilerleyen aşamalarda geliştirilmesine yönelik olanaklar olarak görülmektedir. Aşağıdaki tasarım kriterleri, bu çalışma özelinde Yavaş Tasarım yaklaşımının seçili ilkeleri (*açığa çıkarmak, genişletmek, yansıtmak, geliştirmek*) ile yönlendirme tasarımının işlevsel gereklilikleri birlikte değerlendirilerek belirlenmiştir.

- **Sadelik ve netlik:** Yönlendirme tasarımının işlevsel gereklilikleri doğrultusunda karmaşadan ve gereksiz ayrıntılardan uzak, yalın bir görsel dil esas alınmıştır. Bu kriterle bilginin açık ve anlaşılır biçimde düzenlenmesi amaçlanmıştır.
- **Yerellik ve farkındalık:** Kentin yerel kültürünün, gündelik yaşamının ve doğal özelliklerinin tasarımda görünür kılınması esas alınmıştır. *Açığa çıkarmak* ilkesiyle ilişkilendirilen bu kriterle, yerel değerlerin yönlendirme sistemi aracılığıyla fark edilmesi amaçlanmıştır.
- **Çevreyle uyum:** Yönlendirme elemanlarının bulunduğu çevrenin özellikleri gözetilerek tasarlanması ve malzeme önerilerinde uzun süreli kullanımın dikkate alınması esas alınmıştır. Bu kriter, Yavaş Tasarım yaklaşımının çevresel sürdürülebilirliğe verdiği önem doğrultusunda değerlendirilmiştir. Ayrıca malzemenin kaynağı, bakım gereksinimleri ve yeniden kullanım olanaklarına ilişkin kısa bilgilendirmelerle, kullanıcıların malzeme ve kaynak tüketimi üzerine düşünmesine olanak sunulması önerilmiştir. Bu öneri *yansıtmak* ilkesiyle ilişkilendirilmiştir.
- **Kullanıcı ve çevre ilişkisi:** Yönlendirme elemanlarının bilgi verme işlevinin yanında, tematik rotalar ve yerel bilgilendirmeler aracılığıyla kentin keşfedilmesine olanak sunması amaçlanmıştır. Bu kriter, tasarımın algılanan işlevinin ötesindeki olanakları ele alan *genişletmek* ilkesiyle ilişkilendirilmiştir.
- **Süreklilik ve güncellenebilirlik:** Yönlendirme sisteminin değişen gereksinimler doğrultusunda güncellenebilmesi ve bilgi değişikliklerinin sistemin bütünü yenilenmeden yapılabilmesi hedeflenmiştir. *Geliştirmek* ilkesiyle ilişkilendirilen bu kriter, tasarımın zaman içindeki değişimine olanak tanıyan bir yaklaşım olarak ele alınmıştır.

Belirlenen bu kriterlerin somut tasarım kararlarına yansıması ve geliştirilen yönlendirme sistemi önerisi bir sonraki bölümde sunulmaktadır.

C. Yavaş Tasarımla Yön Bulmak: Finike için Yönlendirme Tasarımı Önerisi

Saha incelemesinde elde edilen bulgular doğrultusunda mevcut yönlendirme sisteminin geliştirmeye açık yönleri belirlenmiştir. Bu bulgular, Finike için geliştirilen yönlendirme tasarımı önerisinin oluşturulmasında başlangıç noktası olmuştur. Geliştirilen yönlendirme sistemine ilişkin tasarım kararları, saha incelemesinden elde edilen bulgular, Finike'nin yerel özellikleri ve Yavaş Tasarım yaklaşımı birlikte değerlendirilerek belirlenmiştir. Bu kararların dayanakları ve tasarım önerisine yansımaları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Tasarım kriterleri doğrultusunda geliştirilen yönlendirme tasarımı kararları.

Tasarım Bileşeni	**Tasarım Kararının Dayanağı**	**Tasarım Önerisine Yansıması**
Malzeme	Çevreyle uyum kriteri ve uzun ömürlü kullanım hedefi dikkate alınmıştır.	Finike'nin doğal çevresiyle uyumlu, dış mekân koşullarına dayanıklı ve uzun süre kullanılabilecek malzemeler önerilmiştir. Ayrıca yönlendirme elemanında malzemenin kaynağı, bakımı ve yeniden kullanım olanaklarını açıklayan küçük bir bilgi alanına yer verilmesi önerilmiştir.
Tipografi	Sadelik ve netlik kriteri ile mevcut sistemde gözlenen tipografik farklılıklar dikkate alınmıştır.	Okunabilirliği ve sistem içindeki bütünlüğü desteklemek amacıyla sade, sans-serif bir yazı karakterinin kullanıldığı ortak bir tipografik sistem önerilmiştir.
Renk	Yerellik ve farkındalık kriterinden hareketle Finike'nin doğal çevresini ve yerel kimliğini oluşturan belirgin unsurlardan yararlanılmıştır.	Finike'nin doğal ve kültürel özelliklerinden hareketle her rota için farklı ancak birbiriyle uyumlu renkler belirlenmiştir.

Tablo 1. (devamı) Tasarım kriterleri doğrultusunda geliştirilen yönlendirme tasarımı kararları.

Biçim	Sadelik ve netlik ile çevreyle uyum kriterleri dikkate alınmıştır.	Yönlendirme elemanlarında yalın, yumuşak ve organik biçimler kullanılmıştır.
İkonlar	Yerel kültür ve farkındalık kriteri temel alınmıştır.	Narenciye, deniz, orman, tarih, bisiklet, zanaat, pazar rotaları için Finike'nin özelliklerinden hareketle sade ve ortak bir dile sahip ikonlar oluşturulmuştur.
Yerleşim	Kullanıcı odaklılık ve kentin daha yavaş bir biçimde deneyimlenmesini destekleyen yaklaşım dikkate alınmıştır.	Tabelaların yayaların görüş hizasına uygun şekilde konumlandırılması, mesafelerin ise kilometreyle birlikte tahmini yürüyüş süresi ve adım sayısı olarak belirtilmesi önerilmiştir.
Tematik rotalar	Yerellik ve farkındalık ile kullanıcı ve çevre ilişkisi kriterlerinden hareket edilmiştir.	Finike'nin doğal, kültürel ve gündelik yaşam özelliklerinden hareketle narenciye, deniz, orman, tarih, bisiklet, zanaat ve pazar olmak üzere yedi tematik rota önerisi geliştirilmiştir.
Bilgi düzeni	Sadelik ve netlik kriteri dikkate alınmıştır.	Rota adı, ikon ve kısa bilgilendirme metinleri sade ve belirli bir görsel hiyerarşi içinde düzenlenmiştir.
Yerel kimlik	Yerellik ve farkındalık yaklaşımı dikkate alınmıştır.	Finike'nin yerel ve doğal özellikleri logo, renk, ikon, malzeme ve tematik rotalar aracılığıyla yönlendirme sisteminin bütününe yansıtılmaya çalışılmıştır.
Modüler yapı	Süreklilik ve güncellenebilirlik kriteri doğrultusunda hareket edilmiştir.	Bilgi değişikliklerinde tabelanın tamamının yenilenmesi yerine yalnızca ilgili bölümün değiştirilmesine olanak sağlayan modüler bir yapı önerilmiştir.

Görsel kimliğin oluşturulmasında varolan *Cittaslow* logosundan hareket edilmiş ve salyangoz figürü Finike'nin yerel özellikleriyle ilişkilendirilerek yeniden yorumlanmıştır (Görsel 3-4).

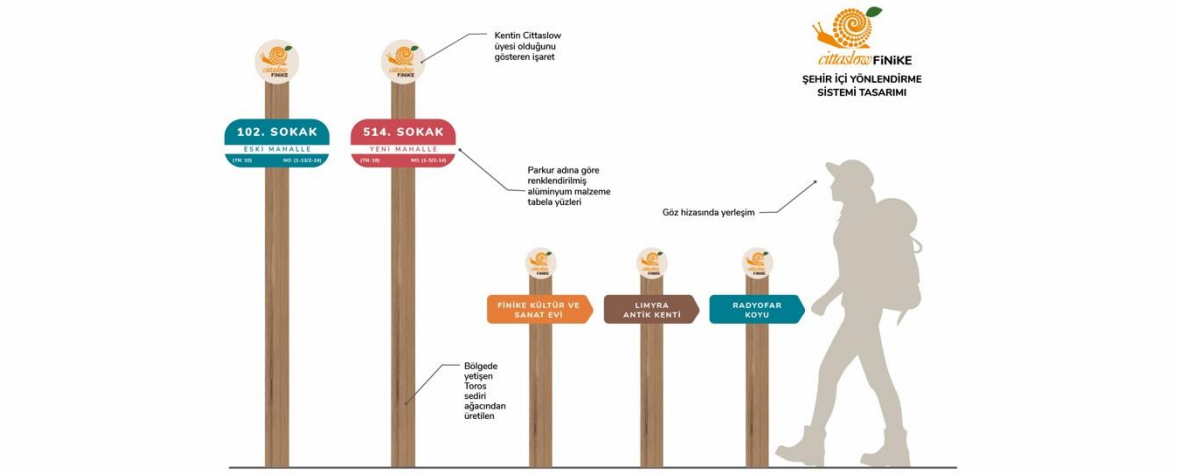

Görsel 3. Resmi Cittaslow Logosu.

Görsel 4. Finike için tasarlanan Cittaslow Logosu.

Logo tasarımında, Finike portakalı ile *Cittaslow*'un simgesi olan salyangoz yavaşlık ve sürdürülebilirlik kavramını çağrıştırmasından dolayı bir arada ele alınmıştır. Döngüselliği, sürdürülebilirliği, yerelliği ifade edebilmesi için salyangozun spiral kabuğu referans alınarak ve portakalı temsilen daire formu tekrarlanarak tek bir portakal biçimine dönüştürülmüştür. Hem resmi *Cittaslow* logosunun hem de portakalın renginden yola çıkılarak özelleştirilen logoda da turuncu renk tercih edilmiştir. Tazeliği ve doğallığı yansıtması için ise yeşil portakal yaprağı logoya eklenmiştir. Yeşil doğayı, tazeliği ve sürdürülebilirliği, tipografide kullanılan kahverengi ise Finike'nin verimli topraklarını, yerel üretimi, doğallığı ve sakinliği temsil etmektedir. Orijinal logonun alt kısmına yerleştirilen Finike kelimesinde sans serif bir yazı karakteri olan Nunito tercih edilmiştir. Böylece *Cittaslow*'un mevcut görsel kimliğinden izler taşıyan ancak Finike'nin yerel özellikleriyle yeniden yorumlanan bir logo önerisi getirilmiştir. Oluşturulan görsel kimlik, yönlendirme sistemi tabelalarına da aktarılmış; logo, renk ve biçimsel ögeler sistemin farklı elemanlarında ortak bir dil oluşturacak şekilde kullanılmıştır (Görsel 5). Malzemenin kaynağı, bakım gereksinimleri ve yeniden kullanım olanaklarını kullanıcıya aktarmak amacıyla, yönlendirme elemanında ana bilgiden ayrı bir "Malzemenin hikâyesi" alanı önerilmiştir. Kullanıcıların malzemenin yaşam döngüsü ve kaynak tüketimi üzerine düşünmesini olanaklı hale getirmeyi amaçlayan bu karar, *yansıtmak* ilkesiyle ilişkilendirilmiştir. Bu alanda kullanılabilecek örnek metin şöyledir: "Bu tabelada kullanılan Toros sediri ahşabı, bölgede yetişen sedir ağaçlarından elde edilmiştir. Düzenli bakım ve dış mekâna uygun koruyucu yüzey uygulamalarıyla kullanım ömrü uzatılabilir, kullanım sonunda sağlam kalan parçaları başka ahşap ürünlerde yeniden değerlendirilebilir."

Görsel 5. Şehir içi yönlendirme sistemi tasarımları.

Saha incelemelerinde belirlenen doğal, kültürel ve üretime dayalı değerlerden hareketle Finike için tematik rota önerileri geliştirilmiştir. Narenciye bahçeleri, zanaat atölyeleri ve halk pazarı gibi yerel üretim ve gündelik yaşam alanlarının görünür kılınması amacı, Yavaş Tasarımın *açığa çıkarmak* ilkesiyle ilişkilendirilmiştir. Yönlendirme sisteminin yol gösterme işlevinin yanında kentin farklı özelliklerinin keşfedilmesine olanak sunması amacı ise *genişletmek* ilkesiyle ilişkilendirilmiştir. Bu doğrultuda narenciye, tarih, deniz, orman, bisiklet, zanaat ve pazar olmak üzere yedi tematik rota önerisi belirlenmiş ve bu rotalar için bir yönlendirme sistemi tasarlanmıştır (Tablo 2). Rotalara eşlik eden kısa metinlerde çevrenin kokusuna, doğal özelliklerine ve yerel üretime dikkat çekilmiştir. El emeğinin değeri ve yerel tüketim tercihleri üzerine düşünmeye davet eden ifadeler ise *yansıtmak* ilkesiyle ilişkilendirilmiştir.

Tablo 2. Finike için önerilen yedi tematik rota ve tasarım bileşenleri.

Rota	**Renk**	**İkon**	**İçerik**	**Kısa anlatı /mesaj**
Narenciye	Turuncu	Portakal çiçeği	Portakal bahçeleri	"Portakal çiçeklerinin kokusunu takip et."
Tarih	Toprak tonları	Antik kent silüeti	Antik kentler, tarihi evler, hamamlar	"Bu rotada yürürken yeni maceralarla ruhunun doyduğunu hisset."
Deniz	Mavi	Dalga	Sahil yolu, liman	"Bu yolda yürürken dalgalarla aktığını ve arındığını hisset."
Orman	Yeşil	Ağaç	Ormana giden patikalar	"Aklını kaybetmek ve ruhunu bulmak için ormana git."
Bisiklet	Kırmızı	Bisiklet	Narenciye, sahil, orman, antik kent yolu	"Dengede kalmak için, hareket etmeye devam et."
Zanaat	Mor	Çömlek	El işi tezgahları ve zanaat atölyeleri	"El emeğinin güzelliğini kusurlarda bul."
Pazar	Açık Yeşil	Taze bitki	Halk pazarı	"Yerel al, yerel kal, doğallığı hisset."

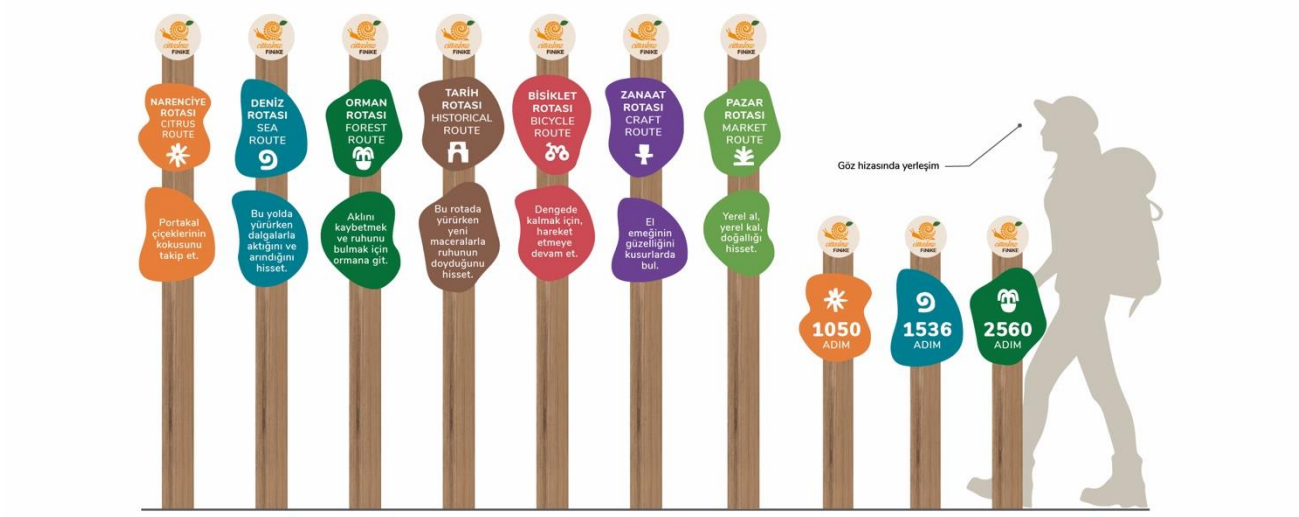
Rotaların birbirinden ayırt edilmesini sağlamak amacıyla her rota için farklı renkler[6] ve ikonlar belirlenmiştir. Rotalara eklenen kısa metinlerde, yönlendirme bilgisinin yerel değerlerle ilişkilendirilmesi ve kullanıcının çevreyi fark ederek deneyimlemesinin desteklenmesi amaçlanmıştır. İkonlar, çalışmada belirlenen sadelik ve netlik ile yerellik ve farkındalık kriterleri doğrultusunda tasarlanmıştır (Görsel 6).

[6] Rotalarda seçilen renkler temanın içeriğine uygun olarak seçilmiştir. Renkler belirlenirken yalnızca estetik kaygılarla değil, aynı zamanda okunabilirlik ve kontrast gibi faktörlere de dikkat edilmiştir.

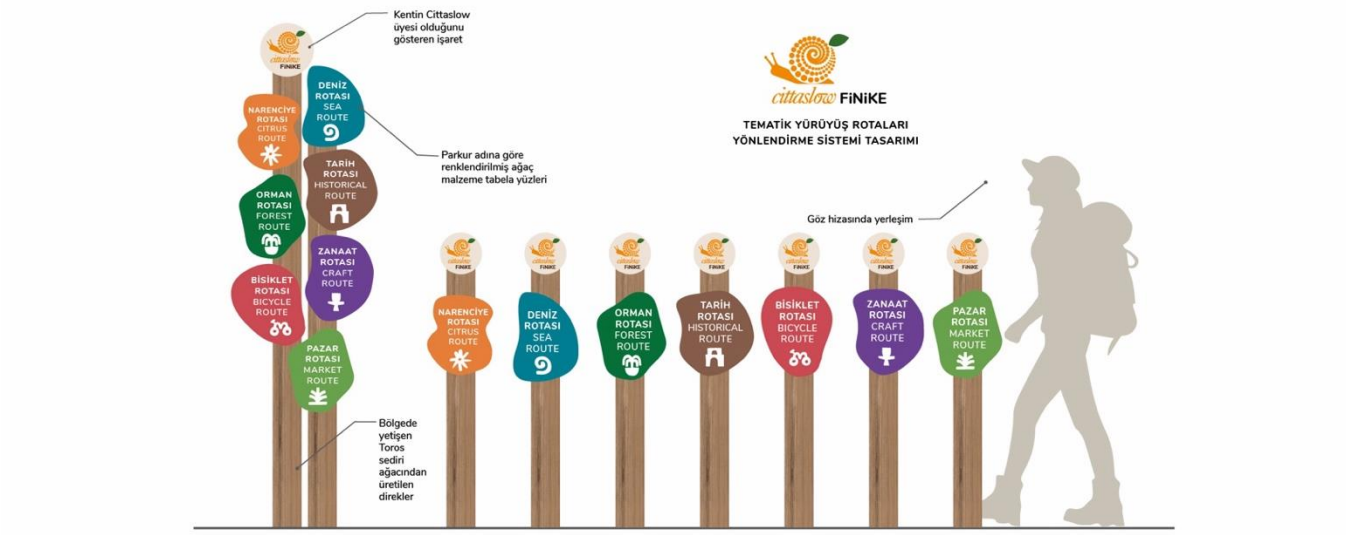
Görsel 6. Yedi tematik rota için ikon tasarımları.

Özelleştirilmiş logo, ikonlar ve tematik rotalardan sonra Finike'nin doğal ve kültürel özellikleriyle ilişki kuran ve rotalara eşlik eden kısa metinler yönlendirme sistemine taşıyan tasarım önerileri geliştirilmiştir (Görsel 7). Tasarımlarda kullanılan renk, tipografi ve yerleşim kararları görsel üzerinde belirtilmiştir.

Görsel 7. Yedi tematik rota için yönlendirme tasarımları.

Tasarımlar oluşturulurken tutarlılık, görsel hiyerarşi, okunabilirlik, konumlandırma, görünürlük, fiziksel çevreyle uyum ve güncellenebilirlik gibi yönlendirme tasarımına ilişkin temel ölçütler göz önünde bulundurulmuştur (Görsel 8). Yerel üretim ve gündelik yaşamın özelliklerini görünür kılma amacı *açığa çıkarmak,* yönlendirme sisteminin yol gösterme işlevinin yanında kentin keşfedilmesine olanak sunması amacı *genişletmek* ilkesiyle ilişkilendirilmiştir. Rotalara eşlik eden kısa metinlerin el emeği ve yerel tüketim üzerine düşünmeye davet eden yönü *yansıtmak* ilkesi, sistemin güncellenebilir bir yapıda önerilmesi ise *geliştirmek* ilkesinin tasarımın zaman içindeki gelişimini gözeten yönüyle ilişkilendirilmiştir.

Görsel 8. Tematik rotalar için yönlendirme tasarımı önerileri.

Bu değerlendirmeler doğrultusunda geliştirilen tasarım önerisi, Yavaş Tasarımın seçili ilkeleriyle ilişkilendirilen tasarım kriterlerinin yönlendirme sisteminin farklı bileşenlerinde nasıl ele alınabileceğini Finike örneği üzerinden göstermektedir. Bu çerçevede çalışmadan elde edilen sonuçlar ve gelecekteki uygulamalara yönelik öneriler aşağıda ele alınmıştır.

VII. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, *Cittaslow* ve Yavaş Tasarım felsefesinin grafik tasarım pratiği ile ilişkisini Finike için geliştirilen bir yönlendirme tasarımı önerisi üzerinden ele almıştır. Dünyanın saygın kent birliklerinden biri olan Cittaslow, kent yaşamında yavaşlığı, sürdürülebilirliği, yerel değerleri ve kentlerin özgün kimliklerinin korunmasını önemseyen bir anlayışı temsil eder. Yavaş Tasarım ise tasarımın asarımın kullanıcı, çevre ve zamanla kurduğu ilişkileri yeniden düşünmeye olanak sunar. Bu yaklaşım, grafik tasarım açısından daha duyarlı ve bağlama uygun tasarım kararlarının geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Çevresel grafik tasarım ve yönlendirme tasarımı, bu ilişkilerin gündelik yaşam bağlamında ele alınabileceği uygulama alanları arasında değerlendirilebilir. Finike'de gerçekleştirilen gözlemler sonucunda mevcut yönlendirme tasarımlarının görsel bütünlük, yerel kimlikle ilişki ve çevreyle uyum açısından geliştirmeye açık yönleri belirlenmiştir.

Finike için geliştirilen yönlendirme tasarımı önerisinde, saha bulguları ve yönlendirme tasarımının işlevsel gereklilikleri, Yavaş Tasarımın seçili ilkeleriyle birlikte değerlendirilmiştir. Yerel değerlerin görünür kılınması *açığa çıkarmak*, yönlendirme sisteminin yol gösterme işlevinin yanında kentin keşfedilmesine olanak sunması *genişletmek*, sistemin değişen gereksinimler doğrultusunda güncellenebilir bir yapıda önerilmesi ise *geliştirmek* ilkesiyle ilişkilendirilmiştir. Bu ilişkiler, özgün ilkelerin birebir karşılıkları olarak değil, yönlendirme tasarımı bağlamında geliştirilen yorumlar olarak ele alınmıştır. Çalışmanın temel katkısı, bu yorumları yönlendirme sisteminin görsel ve işlevsel bileşenleriyle ilişkilendirerek Finike'ye yönelik somut bir tasarım önerisi sunmasıdır.

Çalışmanın temel sınırlılığı, geliştirilen yönlendirme tasarımı önerisinin sahada uygulanmamış ve kullanıcılarla test edilmemiş olmasıdır. Bu nedenle önerinin okunabilirlik, erişilebilirlik ve yön bulma performansı üzerindeki etkileri doğrulanmamıştır. Malzemelerin dayanıklılığı ve modüler yapının uygulamadaki işleyişi de değerlendirilmesi gereken konular arasındadır. Ayrıca açık kaynaklı, iş birliğine dayalı ve kullanıcıların doğrudan katıldığı bir tasarım süreci yürütülmediğinden, *etkileşim sağlamak* ve *katılım sağlamak* ilkeleri uygulanan tasarım kriterleri arasında ele alınmamıştır. Gelecek çalışmalarda farklı kullanıcı gruplarının, yerel üreticilerin ve zanaatkârların sürece katılması; önerinin kullanıcı deneyimi ve uygulanabilirlik açısından geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

Bu çalışma, yönlendirme tasarımında yavaşlığa ilişkin sorgulamaların kuramsal ve uygulamalı araştırmalarla sürdürülmesine yönelik bir örnek sunmaktadır. Bu bağlamda Yavaş Tasarım, grafik tasarımın üretim biçimlerini ve tasarımcının kullanıcıya, çevreye ve yerel değerlere ilişkin sorumluluğunu yeniden düşünmeye alan açan bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

BEYANLAR

Bu makale, yazarın 2022 yılında Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsünde tamamladığı 'Görsel Kültürde Bir Uğrak: Yavaş Hareketi'nin Afiş Tasarımına Yansıması: "Yavaş" ve "Esnek" Afiş' başlıklı sanatta yeterlik tezinden üretilmiştir.

Teşekkürler: Yazar herhangi bir kişi veya kuruma teşekkür etmek istememektedir.

Yazar Katkıları: Çalışmanın tüm bölümleri yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Destekleyen Kuruluşlar: Bu araştırma için herhangi bir dış finansman alınmamıştır.

Etik Onay: Bu çalışma insan veya hayvan katılımcıları içermemektedir. Tüm prosedürler bilimsel ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirilmiş olup, atıfta bulunulan tüm çalışmalar uygun şekilde kaynak gösterilmiştir.

İntihal Beyanı: Bu makale intihal açısından değerlendirilmiş ve herhangi bir intihal vakası tespit edilmemiştir.

YZ Araçlarının Kullanımı: Yazar, bu makalenin hazırlanmasında Yapay Zekâ (AI) araçlarının kullanılmadığını beyan eder.

KAYNAKLAR

Andarood, H. G. (2014). *İç mimarlık alanında görsel iletişim temelli grafik tasarım çözümlemeleri* (Tez No. 367920) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yök Tez Merkezi.

Aybek, U., & Taşcıoğlu, M. (2021). Tren istasyonlarına ve raylı sistemlere yönelik yönlendirme sistemlerinin tasarım ilkeleri. *Sanat - Tasarım Dergisi, 12,* 18–24.

Baycan, T., & Girard, L. F. (2016). Case study window—Culture in international sustainability practices and perspectives: The experience of 'slow city movement—Cittaslow'. In *The Ashgate research companion to planning and culture* (pp. 273–279). Taylor & Francis. https://doi.org/10.4324/9781315613390-30

Becker, J. (2016). *The more of less: Finding the life you want under everything you own*. WaterBrook Press.

Calori, C., & Vanden-Eynden, D. (2015). *Signage and wayfinding design: a complete guide to creating environmental graphic design systems* (2nd ed.). John Wiley & Sons.

Cittaslow International. (n. d.). *Philosophy*. https://www.cittaslow.it/node/258

Cittaslow International. (2023, June 24). *Cittaslow International Charter*. https://www.cittaslow.org/_files/ugd/c3e050_beef918cb3284a6e9fa8f64a6ca31a02.pdf

Chmielewski, S., Lee, D. J., Tompalski, P., Chmielewski, T. J., & Wężyk, P. (2016). Measuring visual pollution by outdoor advertisements in an urban street using intervisibilty analysis and public surveys. *International Journal of Geographical Information Science, 30*(4), 801–818. https://doi.org/10.1080/13658816.2015.1104316

Çolak Topaklı, Z. (2019). *Kent kimliği kapsamında Cittaslow hareketinin çevre grafiğine yansıması: Gerze örneği* (Tez No. 555892) [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi]. Yök Tez Merkezi.

Fuad-Luke, A. (2002). *Slow Design: A paradigm shift in design philosophy?* https://www.researchgate.net/publication/228555968_Slow_Design_a_paradigm_shift_in_design_philosophy

Fuad-Luke, A. (2009*). Design activism: Beautiful strangeness for a sustainable world*. Earthscan.

Ganoti, R., & Laskari I. (2023). The importance of environmental graphic design in urban spaces. *E3S Web of Conferences, 436*, Article 12013. https://doi.org/10.1051/e3sconf/202343612013

Gibson, D. (2009). *The wayfinding handbook: ınformation design for public places*. Princeton Architectural Press.

Grosse-Hering, B., Mason, J., Aliakseyeu, D., Bakker, C. A., & Desmet, P. M. A. (2013). Slow design for meaningful interactions. In W. Mackay (Ed.), *Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems (CHI '13)* (pp. 3431–3440). Association for Computing Machinery. https://doi.org/10.1145/2470654.2466472

Güler, T. (2014). Dokuz Eylül Üniversitesi Uygulama Ve Araştırma Hastanesi örneğinde yönlendirme ve işaretleme tasarımında stratejik planlama. *Yedi, 12*, 65–75. https://doi.org/10.17484/yedi.78607

Honoré, C. (2005). *In praise of slow: How a worldwide movement is challenging the cult of speed.* Orion.

Honoré, C. (2008). *Hız çılgınlığına başkaldıran yavaşlık hareketi: Yavaş*. Alfa Yayınları.

Karakurt Tosun, E. (2013). Yaşam kalitesi ekseninde şekillenen alternatif bir kentsel yaşam modeli: Yavaş kentleşme hareketi. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *32*(1), 215–237. https://www.uludag.edu.tr/dosyalar/iibfdergi/genel-dokuman/2013_1/ASL09.pdf

Kothari, C. R. (2004). *Research methodology: Methods and techniques* (2nd rev. ed.). New Age International.

Loechner, E. (2017). *Chasing slow: Courage to journey off the beaten path*. Zondervan.

Lupton, E., & Phillips, J. C. (2015). *Graphic design: The new basics* (2nd ed., revised and expanded). Princeton Architectural Press.

Mayer, H., & Knox, P. L. (2006). Slow cities: Sustainable places in a fast world. *Journal of Urban Affairs, 28*(4), 321–334. https://doi.org/10.1111/j.1467-9906.2006.00298.x

Nami, P., Jahanbakhsh, P., & Fathalipour, A. (2016). The role and heterogeneity of visual pollution on the quality of urban landscape using GIS; case study: Historical garden in city of Maraqeh. *Open Journal of Geology*, *6*(1), 20–29. https://doi.org/10.4236/ojg.2016.61003

Parkins, W., & Craig, G. (2006). *Slow living*. Berg.

Passini, R. (1996). Wayfinding design: Logic, application and some thoughts on universality. *Design Studies, 17*(3), 319–331. https://doi.org/10.1016/0142-694X(96)00001-4

Heitmann, S., Robinson, P., & Povey, G. (2011). Slow food, slow cities and slow tourism. In P. Robinson, S. Heitmann, & P. Dieke (Eds.), *Research themes for tourism* (pp. 114–127). CABI. https://doi.org/10.1079/9781845936846.0114

Strauss, C. F., & Fuad-Luke, A. (2008). The slow design principles: A new interrogative and reflexive tool for design research and practice. In *Changing the change: Design visions, proposals and tools* (pp. 1–14).

Sunim, H. (2018). *Yalnızca yavaşladığında görebileceğin şeyler: Meşgul bir dünyada sakin kalmak* (S. S. Tezcan, Çev.). Pegasus Yayınları.

Uebele, A. (2007). *Signage systems & information graphics: A professional sourcebook.* Thames & Hudson.

Walker, S., & Barratt, M. (2008). *Information design*. Design Council. https://www.gdrc.org/info-design/XRM.pdf

Yasser, K. A., & Sabri, A. (2016). Distortion and visual pollution of the city of Mukalla: The reasons and treatments. *Al-Andalus Journal of Applied Sciences, 14*(6), 30–55.

Yağcılar, G. (2022). *Görsel kültürde bir uğrak - Yavaş Hareketi'nin afiş tasarımına yansıması: "Yavaş" ve "esnek" afiş* [Sanatta yeterlik tezi, Akdeniz Üniversitesi].

Zhou, J., & Ujang, N. (2024). An analysis of pedestrian preferences for wayfinding signage in urban settings: Evidence from Nanning, China. *Buildings, 14*(9), Article 2986. https://doi.org/10.3390/buildings14092986

GÖRSEL KAYNAKÇASI

Görsel 1. Erkmen B. (2012). Bülent Erkmen: Son işler 2 / Recent works 2 [Sergi kataloğu]. Millî Reasürans Sanat Galerisi.

Görsel 2. Yağcılar, G. (2025). Kişisel arşiv.

Görsel 3. Cittaslow –Rete Internazionale delle città del buon vivere (t.y.). Erişim Tarihi: 12.08.2025. https://www.cittaslow.org/archive/cittaslow-sunday-logo

Görsel 4. Yağcılar, G. (2025). Tasarım, yazar tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 5. Yağcılar, G. (2025). Tasarım, yazar tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 6. Yağcılar, G. (2025). Tasarım, yazar tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 7. Yağcılar, G. (2025). Tasarım, yazar tarafından hazırlanmıştır.

Görsel 8. Yağcılar, G. (2025). Tasarım, yazar tarafından hazırlanmıştır.